

ผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจต่อเยาวชนภายใต้สถานการณ์โควิด 19 ในประเทศไทย

รายงานสรุป

คณะทำงานกลุ่มย่อยด้านเยาวชนขององค์การสหประชาชาติ

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะทำงานกลุ่มย่อยด้านเยาวชนขององค์การสหประชาชาติ ได้จัดทำการศึกษาออนไลน์ จำนวน 6 ชุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชนในประเทศไทยภายใต้สถานการณ์วิกฤติโควิด 19 โดยทำการสำรวจระหว่างวันที่ 4 พฤษภาคม ถึง 30 กรกฎาคม 2563 ด้วยแบบสำรวจออนไลน์และสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (convenient sampling) ประกอบด้วย เยาวชนทั่วไป จำนวน 6,771 คน (เก็บข้อมูลระหว่าง 28 มีนาคม – 10 เมษายน 2563) และ จำนวน 818 คน (เก็บข้อมูลระหว่าง 11 มิถุนายน – 12 กรกฎาคม 2563) เยาวชนชาติพันธุ์หรือไร้สัญชาติ จำนวน 1,005 คน (4 พฤษภาคม – 1 มิถุนายน 2563) แม่ข่ายรุ่น จำนวน 90 คน (11 มิถุนายน-12 กรกฎาคม 2563) เยาวชนจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 215 คน (11 มิถุนายน – 4 กรกฎาคม 2563) และ เยาวชนที่มีความพิการ จำนวน 186 คน (12 มิถุนายน – 24 กรกฎาคม 2563) โดยมีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

เยาวชนมีความกังวลหลากหลายภายใต้สถานการณ์โควิด 19 – เยาวชนทั่วไป (ที่เข้าร่วมในการเก็บข้อมูลระหว่าง 28 มีนาคม – 10 เมษายน 2563) กลุ่มเยาวชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แม่ข่ายรุ่น และ เยาวชนชาติพันธุ์หรือไร้สัญชาติ ได้รับความเสี่ยงในการติดเชื้อ การเข้าถึงการดูแลสุขภาพ และผลกระทบจากมาตรการล็อกดาวน์ที่มีต่อการศึกษาและสถานการณ์ด้านการเงิน เป็นประเด็นความกังวลในอันดับต้นๆ ในช่วงสถานการณ์โควิด 19

แม้ว่าสถาบันการศึกษาจะปรับตัวด้วยการจัดให้มีการเรียนออนไลน์ในช่วงล็อกดาวน์ แต่เยาวชนให้เวลาน้อยมากในการเรียนออนไลน์ และไม่ใช่ทุกคนที่มีความพร้อมในการเรียนออนไลน์จริงๆ – การสำรวจจากกลุ่มเยาวชนทั่วไป (ระหว่าง 28 มีนาคม – 10 เมษายน 2563) พบว่า กว่าครึ่งหนึ่งของเยาวชนมีเวลาว่างเพิ่มมากขึ้นกว่า 5 ชั่วโมงที่ต้องอยู่บ้านในช่วงโควิด 19 แต่มีเพียง 19% เท่านั้นที่ระบุว่า ใช้เวลาว่างเหล่านั้นไปกับการเรียนหนังสือ เยาวชนจำนวนมากในประเทศไทยโดยเฉพาะเยาวชนชาติพันธุ์หรือไร้สัญชาติ มีข้อจำกัดในการเข้าเรียนออนไลน์ เพราะปัญหาของสัญญาณอินเทอร์เน็ต (53%) และ ไม่มีคอมพิวเตอร์ส่วนตัวให้ใช้เรียนออนไลน์ได้ (90%) นอกจากนี้ การสำรวจยังพบว่า 41% ของเยาวชนที่มีความพิการ ระบุว่า คอร์สการเรียนการสอนออนไลน์ยังไม่ได้ออกแบบมาเพื่อลดอุปสรรคในการเรียนที่เกิดจากความพิการลักษณะความพิการต่างๆ

กลุ่มเยาวชนที่ทำงานหลายคนต้องประสบปัญหาว่างงานในช่วงล็อกดาวน์ทั้งประเทศ – เยาวชนทั่วไป เยาวชนที่มีความพิการ และเยาวชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประสบกับปัญหาการว่างงานเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงวิกฤติโควิด-19 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่เป็นลูกจ้างรายวัน คนทำงานอิสระ คนทำธุรกิจด้วยตัวคนเดียว และพนักงานของบริษัทเอกชน และแม้ว่าในช่วงผ่อนคลยมาตรการล็อกดาวน์ไปจนยกเลิกมาตรการดังกล่าว อัตราการว่างงานในกลุ่มเยาวชนทั่วไปและเยาวชนที่มีความพิการจะลดลงจนถึงระดับที่ใกล้เคียงกับระดับก่อนที่จะเกิดวิกฤติโควิด 19 แต่ในทางกลับกัน การสำรวจพบว่า อัตราการว่างงานของเยาวชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กลับเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงก่อนที่จะเกิดวิกฤติโควิด 19 และพบว่า แม่ข่ายรุ่นระบุว่ามีการว่างงานเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงก่อนโควิด-19 ด้วยเช่นกัน

สถานการณ์โควิด 19 ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของเยาวชน – เยาวชนส่วนใหญ่ระบุว่า มีความรู้สึกกลัวหรือกังวลต่อสถานการณ์ โดยกลุ่มที่รายงานว่ามีความวิตกกังวลในเกือบทุกวันในช่วงการระบาด มากที่สุดคือ ของเยาวชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (28%) รองลงมาคือ แม่ข่ายรุ่น (17%) และเยาวชนชาติพันธุ์หรือไร้สัญชาติ (16%) ส่วนภาวะอื่นๆ ที่มีการระบุ เช่น ซึมเศร้า รู้สึกโดดเดี่ยว หรือมีความเครียดจนมีอาการทางร่างกาย พบในอัตราที่น้อยกว่า สภาวะสุขภาพจิต เช่น ความวิตกกังวล

ความเป็หน่วย ขาดแรงจูงใจ และความหงุดหงิดขุ่นมัว เป็นผลกระทบจากการล้อคควานในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ที่ระบุโดยเยวชนทั่วไป 75% (ที่เข้าร่วมในการเก็บข้อมูลระหว่าง 28 มีนาคม – 10 เมษายน 2563)

ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและมาตรการช่วยเหลือในช่วงวิกฤตโควิด 19 – กลุ่มเยวชนที่มีความพิการ เยวชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และแม่วัยรุ่นส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปกติ ในขณะที่เยวชนกลุ่มชาติพันธุ์หรือไร้สัญชาติกว่า 80% ระบุว่า ไม่ได้รับสวัสดิการทางสังคมใดๆ และเมื่อดูมาตรการความช่วยเหลือในช่วงโควิด 19 ก็พบว่า เยวชนหรือครอบครัวจากทั้ง 5 กลุ่มในการสำรวจนี้ส่วนใหญ่ เข้าถึงมาตรการความช่วยเหลือของรัฐ เช่น เงินเยียวยา 5,000 บาท หรือการลดค่าสาธารณูปโภค อีกทั้งเยวชนที่มีความพิการจำนวนมากยังได้รับเงินช่วยเหลือพิเศษสมทบอีก 1,000 บาท แต่เยวชนกลุ่มชาติพันธุ์หรือไร้สัญชาติอีก 36% ก็ยังคงเป็นกลุ่มที่ระบุว่า พวกเขาไม่ได้รับการช่วยเหลือฉุกเฉินในกรณีใดๆ เลย

การเข้าถึงบริการสุขภาพมีความยากลำบากมากขึ้นสำหรับเยวชน – แม่วัยรุ่นจำนวนหนึ่ง ระบุว่า ไม่มีประกันสุขภาพสำหรับตัวเอง (30%) หรือลูก (30%) และเกือบครึ่งของแม่วัยรุ่นในการสำรวจนี้ ประสบกับปัญหาในการเข้าถึงบริการสุขภาพทั่วไปสำหรับตัวเองหรือลูก ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มเยวชนชาติพันธุ์หรือไร้สัญชาติ (34%) และเยวชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย (24%) ก็ระบุว่า ไม่มีประกันสุขภาพด้วยเช่นกัน

เยวชนต้องการบริการด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ และมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ป้องกันในช่วงวิกฤตโควิด 19 – ประมาณครึ่งหนึ่งของเยวชนทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในการสำรวจนี้ ระบุ มีเพศสัมพันธ์ในช่วงการแพร่ระบาด และในกลุ่มที่มีเพศสัมพันธ์ พบว่า 52% ของเยวชนที่มีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน (LGBT) และ 35% ของเยวชนที่มีเพศสัมพันธ์กับคู่ต่างเพศ ระบุว่า มีความยากลำบากมากขึ้นในการเข้าถึงบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ในช่วงของการระบาดโควิด 19 โดยการสำรวจนี้พบว่า น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของเยวชนที่มีเพศสัมพันธ์ในช่วงการแพร่ระบาดมีการใช้ถุงยางอนามัยอย่างสม่ำเสมอ

อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ต่างๆ เป็นแหล่งข้อมูลหลักสำหรับเยวชน ตามด้วยข่าวสารที่ได้รับจากรายการโทรทัศน์ วิทยุหรือหนังสือพิมพ์ – อย่างไรก็ตาม แม่วัยรุ่นจำนวนมากสามารถเข้าถึงข้อมูลจากเว็บไซต์ของรัฐบาล ส่วนแหล่งข้อมูลที่มีความนิยมในกลุ่มเยวชนที่มีความพิการ คือ โรงเรียน และผู้ให้การดูแล เนื่องจากเยวชนกลุ่มนี้ยังคงพึ่งพาพ่อแม่และผู้ปกครอง ซึ่งจัดว่าเป็นแหล่งข้อมูลหลักของเยวชนกลุ่มนี้

เยวชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในช่วงโควิด 19 และใช้วิธีในการรับมือกับวิกฤติ – มากกว่าครึ่งหนึ่งของเยวชนเข้าร่วมในพิธีกรรมทางศาสนาที่ลดลงในช่วงโควิด 19 โดยประมาณ 42% ของเยวชนในการสำรวจนี้ ระบุว่า สวดมนต์/ละหมาดคนเดียวแทนการไปทำร่วมกับคนอื่น ซึ่งอาจเป็นกลยุทธ์ที่เยวชนใช้ในการจัดการกับความวิตกกังวลในจิตใจเพราะพบว่า ประมาณ 10% ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าได้สวดมนต์เพื่อขอให้การระบาดของโควิดสิ้นสุดลงด้วย

เยวชนที่มีความพิการเผชิญกับความยากลำบากต่างๆ ในช่วงล้อคควานทั้งประเทศ – สำหรับความยากลำบากในการเข้าถึงร้านค้าปลีก และการออกไปข้างนอก โดยทั่วไปมักเกิดขึ้นบ่อยในกลุ่มเยวชนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น (52% และ 43%) และความพิการอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงความบกพร่องทางสติปัญญา ออทิสติก ความบกพร่องทางการเรียนรู้ และจิตใจ หรือความบกพร่องทางพฤติกรรม (39% และ 52%) โดยเยวชนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นส่วนใหญ่ รายงานว่า พวกเขาประสบปัญหาในการเข้าถึงบริการสาธารณะ ซึ่งอาจรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพ ตลอดจนการเข้าถึงเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการรับมือภาวะฉุกเฉิน และโปรแกรมต่างๆ ในสมาร์ตโฟน (43%)

โดยรวมแล้วพบว่า เยาวชนกลุ่มต่างๆ เผชิญกับปัญหาที่แตกต่างกันไป สะท้อนว่า มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการรับมือกับสถานการณ์ในหลากหลายมิติ ทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา และการปกป้องคุ้มครองทางสังคม –

หลังจากนี้ เราจำเป็นต้อง (1) ส่งเสริมให้เยาวชนรับรู้สวัสดิการสุขภาพของตนเองและสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่ต้องการได้ (2) จัดการบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ ให้เยาวชนสามารถเข้าถึงได้ แม้ในช่วงเวลาของสถานการณ์โควิด 19 (3) ส่งเสริมให้เยาวชนทุกคนที่มีความยากลำบากไม่ว่าด้วยสาเหตุใด สามารถเรียนในระบบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ได้ และ (4) ถึงแม้เศรษฐกิจจะเริ่มฟื้นตัว เยาวชนบางส่วนอาจจะต้องได้รับการเยียวยาจากมาตรการความช่วยเหลือต่างๆ ที่จำเป็น